

Eerste vondsten van boommarters in Rotterdam

Erwin J.O. Kompanje [honorair conservator zoogdieren, senior preparateur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; erwinkompanje@me.com]
Bram Langeveld [conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; langeveld@hetnatuurhistorisch.nl]

Eind 2018 publiceerde Peter Milders in *Straatgras* een artikel met als titel 'Boommarters aan de poort'. Hij schrijft, naar aanleiding van een dode boommarter uit Amsterdam die in de museumcollectie werd opgenomen (NMR 9990-3664) over het voorkomen van de boommarter in onze regio het volgende: 'Binnen de gemeentegrenzen van Rotterdam - en dat is inclusief Hoek van Holland - wil het echter niet vloten' en 'De boommarter staat aan de poorten van de gemeente'.

In de laatste uitgave van de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren uit 2016 schrijven Broekhuizen *et al.* dat de boommarter vlakbij Rotterdam, in de Broekpolder bij Vlaardingen, 'structureel voorkomt'. Verder zijn er in Zuid-Holland meldingen van boommarters bij Zoetermeer, de Nieuwkoopse Plassen en zijn in 2014 jonge boommarters gefotografeerd in de Zuid-Hollandse Biesbosch (Broekhuizen *et al.* 2016). Later, in 2018, werd ook een boommarter in de Hoeksche Waard bij Strijensas vastgesteld (Milders 2018).

Eerste vondst in Rotterdam

Op 2 juli 2019 kregen de gemeentelijke boswachters een melding van een dode 'Tasmaanse duivel' langs de Schiedamsedijk, tussen het Churchillplein en de Schilderstraat in het centrum van Rotterdam pal tegenover het Maritiem Museum. Gemeentelijk boswachter Jochem Hagoort was snel ter plaatse, stelde vast dat het dode dier een boommarter was en bracht de vondst dezelfde dag naar het museum. De eerste vondst van een boommarter binnen 'de poorten van de gemeente' was een feit.

Helaas was het dode dier bij aankomst in het museum in verregaande staat van bederf waardoor het niet mogelijk was om de boommarter als geprepareerde huid voor de collectie te behouden: bij het strijken over de vacht vielen de haren overal uit. De schedel, het baculum en de lange pijpbeenderen uit de poten zijn schoon gemaakt en in de collectie opgenomen onder nummer NMR 9990-4308. Opmerkelijk en ongewoon was dat, hoewel aannemelijk leek dat de boommarter in het verkeer was

▲ De eerste Rotterdamse boommarter, zoals aangetroffen op 2 juli 2019 aan de Schiedamsedijk nabij het Maritiem Museum. (Jochem Hagoort)

omgekomen, geen enkel bot gebroken was en de vitale organen niet traumatisch waren aangedaan. Het is daarom aannemelijk dat de marter geen traumatische, maar een natuurlijke dood is gestorven. Ook de exacte locatie van de vondst, langs de stoepwand van een nog voor autoverkeer afgesloten en pas geasfalteerd wegdeel, wijst in die richting en verklaart ook waarom het dode dier minstens twee dagen op straat heeft liggen rotten voordat de melding binnenkwam.

Lege maag, gemiddeld gewicht

Aangezien de maag geheel leeg was, konden wij ons geen beeld vormen van de prooien waarmee de boommarter zich de laatste dagen van zijn leven had gevoed. Als lichaamsmaten noteerden wij: totale lengte [kop-lichaam-staart] 711 mm, staartlengte 246 mm, achtervoetlengte 92 mm en oorschelp 49 mm. Het dode dier woog 1440 gram. Deze afmetingen liggen dichtbij het gemiddelde

voor mannelijke volwassen boommarters, namelijk 1489 gram, een kop-romplengte van 460 mm en een staartlengte van 235 mm (Stubbe & Krapp 1993). De lengte (47,5 mm) van het baculum (penisbeen) duidt ook op een volwassen dier. Bij volwassen mannetjes is dit botje meestal tussen 38,9 en 45,7 mm lang (Stubbe & Krapp 1993).

De dode boommarter was door de eikendonkere haarkleur, de gele bef, de zwarte neus en de grote oren

▲ Skeletdelen van de eerste Rotterdamse boommarter, NMR 9990-4308. (Bram Langeveld)

gemakkelijk te onderscheiden van de reeds enige jaren in Rotterdam-Zuid voorkomende steenmarter (*Martes foina*; Moeliker *et al.* 2014). De collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam herbergt inmiddels de geprepareerde huiden van zeven steenmarters uit Rotterdam en directe omgeving: zes verkeersslachtoffers en een jong exemplaar dat in verzwakte conditie werd opgevangen in de Vogelklas Karel Schot maar aldaar overleed.

Tweede vondst

Op 30 september 2019 fietste Remie Bakker vanuit de Spaanse Polder naar zijn atelier op het Bedrijventerrein Rotterdam Noord-West. Net voorbij de brug over de Schiedamse Schie spotte hij een verse maar compleet platgereden marter op de Matlingeweg. Hij raapte de road pizza van het asfalt en bracht Het Natuurhistorisch op de hoogte. Wij haalden de huid direct bij hem op en verzamelden op de vindplaats nog een klein geplet stuk van de borstkas en wervelkolom. Meer was er niet te vinden. De gele bef, grote oren, donkere neus en harige voetzool van de enige bewaard gebleven poot (met een achtervoetlengte van 89 mm) maakten duidelijk dat dit de tweede dood gevonden Rotterdamse boommarter betreft. Het bleek een juveniel vrouwe-lijk dier te zijn, eerder dit jaar geboren. Het kostte heel wat draad en geduld om van de door vele autobanden uit elkaar gereden huid een fatsoenlijke balg te maken, maar dat is gelukt en de tweede Rotterdamse boommarter is als NMR 9990-4330 opgenomen in de collectie.

Structurele vestiging?

Peter Milders sloot zijn Straatgras-artikel af met de woorden: 'Hoe het ook zij, de vraag lijkt niet of de boommarter de grenzen van onze gemeente zal overschrijden, maar wanneer'. Deze vraag is met de vondst van de dode boommarters aan de Schiedamsedijk in het centrum en aan de Matlingeweg in het noorden van Rotterdam beantwoord.

Het is bekend dat mannelijke boommarters nachtelijke zwerftochten kunnen ondernemen over afstanden van ruim 20 kilometer op zoek naar nieuwe leefgebieden (de Groot *et al.* 2016). Mogelijk zijn de Rotterdamse boommarters uit een van de omliggende vestigingen afkomstig. De nieuwe vraag is: 'Wanneer kunnen we nieuwe waarnemingen van boommarters in

▲ De tweede Rotterdamse boommarter, zoals aangetroffen op 30 september 2019 aan de Matlingeweg en (in kader) na preparatie tot balg, NMR 9990-4330. (Kees Moeliker en Bram Langeveld)

Rotterdam documenteren?' waarmee de vestiging van deze marter bevestigd kan worden als structureel. Om die vraag te beantwoorden onderzoekt Bureau Stadsnatuur momenteel de mogelijkheid cameravallen neer te zetten in voor de boommarter geschikte leefgebieden in Rotterdam, zoals het Kralingse Bos. ◀

Bronnen

Broekhuizen, S., Müskens, G.J.D.M. & Wijsman, H.J.W. 2016 - Boommarter - in: Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. - Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland deel 12: 250-253

de Groot, G.A., Hofmeester, T.R., La Haye, M., Jansman, H.A.H., Perez-Haro, M. & Koelewijn, H.P. 2016 - Hidden dispersal in an urban world: genetic analysis reveals occasional long-distance dispersal and limited spatial substructure among Dutch pine martens - Conservation Genetics 17: 111-123
Milders, P. 2018 - Boommarters aan de poort - Straatgras 30(2): 62-63
Moeliker, K., de Baerdemaeker, A. & Kompanje, E.J.O. 2014 - Steenmarters op Zuid: van road pizzas tot vaste bewoners? - Straatgras 26(3): 47-48
Stubbe, M. & Krapp, F. 1993 - Handbuch der Säugetiere Europas. Raubsäuger (Teil 1) - AULA-Verlag, Wiesbaden

▲ Langs dit afgesloten, nieuw geasfalteerde deel van de Schiedamsedijk werd de eerste boommarter gevonden. (Kees Moeliker)